

## PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2005 vp

### Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2003

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 16 päivänä huhtikuuta 2004 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2003 (K 1/2004 vp).

mietinnön liitteinä (VaVL 24/2004 vp, HaVL 16/2004 vp, LaVL 15/2004 vp, LiVL 9/2004 vp, MmVL 13/2004 vp, PuVL 2/2004 vp, SiVL 6/2004 vp, StVL 9/2004 vp, TaVL 20/2004 vp, TuVL 2/2004 vp, TyVL 9/2004 vp ja YmVL 20/2004 vp).

##### *Lausunnot*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muut erikoisvaliokunnat kuin ulkoasiainvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnon. Lausunnot ovat tämän

##### *Viitetieto*

Ulkoasiainvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (UaVM 2/2005 vp).

#### VALIOKUNNAN KANNANOTOT

##### *Perustelut*

##### **Eduskunnan kannanottojen käsittely**

##### *Erikoisvaliokuntakäsittelyn tarkoitus*

Hallituksen toimenpidekertomuksen rakennetta muutettiin vuoden 1998 alusta lukien. Toimenpidekertomus on kolmiosainen. Ensimmäisenä on yleinen osa, jossa on lyhyt selostus hallituksen ohjelman toimeenpanosta ja hallituksen EU-politiikasta sekä yleiskatsaus kunkin ministeriön toimintaan. Toisen osan muodostaa ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus. Kolmannessa osassa selostetaan ministeriöittäin hallituksen toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta.

Vuoden 2000 eduskunnan työjärjestyksessä säilytettiin hallituksen toimenpidekertomuksen se erityisasema eduskuntakäsittelyssä, että kaksi valiokuntaa, perustuslakivaliokunta ja ulko-

asiainvaliokunta, laativat kumpikin mietinnön täysistunnolle kertomuksen johdosta. Työjärjestyksen 32 §:n 4 momentin perusteella ulkoasiainvaliokunta käsittelee kertomuksen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevilta ja perustuslakivaliokunta muilta osin. Muut pysyvät erikoisvaliokunnat antavat eduskunnan päätöksen perusteella kertomuksesta lausuntonsa perustuslakivaliokunnalle (PNE 1/1999 vp, s. 20/I).

Lausuntomenettelyllä on eri tarkoituksia. Kullekin valiokunnalle tarjoutuu näin mahdollisuus ottaa kantaa hallituksen toimenpiteisiin valiokunnan mietinnössään ehdottamien, eduskunnan hyväksymien lausumien johdosta. Toimenpidekertomuksessa esimerkiksi selostetaan niitä toimenpiteitä, joihin asianomaisissa ministeriöissä on ryhdytty lausumien johdosta, tai myös syyt siihen ilmoittaen ehdotetaan, ettei jokin lausuma anna aiheutta enää toimenpiteisiin hallituksen taholta. Erikoisvaliokuntien tehtävänä kerto-

musta käsitellessään on arvioida toimialansa osalta, voidaanko hallituksen kanta hyväksyä. Tämän eduskunnan lausumiin kohdistuvan seurantatehtävän hoitaminen on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan kullekin valiokunnalle kuuluva vähimmäisvaatimus hallituksen kertomusta käsiteltäessä. Valiokunnat voivat lausuntomenettelyn avulla myös arvioida hallituksen toimintaa kertomusvuoden aikana valiokunnan toimialalla. Toimenpidekertomuksen käsittelyssä erikoisvaliokunnat voivat lisäksi vaikiintuneena pidetyn käytännön perusteella ottaa esille erityisteemoja, joiden käsittelemistä ne ovat syystä tai toisesta pitäneet tarpeellisena.

*Perustuslakivaliokunnan mietintöihin pohjautuvat eduskunnan lausumat*

*Tulevaisuusselonteko.* Hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 1999 annettu perustuslakivaliokunnan mietintö (PeVM 14/2000 vp) sisälsi välillisesti nyt käsiteltävänä olevassa kertomuksessa mainitun lausuman (s. 107) hallituksen toimenpiteistä tulevaisuusselonteon antamiseksi eduskunnalle. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko Tasapainoisen kehityksen Suomi 2015 on annettu eduskunnalle vuoden 2001 valtiopäivillä (VNS 4/2001 vp).

Lausuma ei perustuslakivaliokunnan kannalta anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

*Eduskuntavaalien suhteellisuus.* Hallituksen esitykseen HE 1/1998 vp liitetty lausuma (s. 121) koskee suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevien ongelmien selvittämistä ja vaalilainsäädännön muutosten valmistelua tarvittaessa suhteellisuuden vahvistamiseksi ja poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi. Hallituksen esityksen HE 48/1998 vp johdosta hyväksyttiin samanlainen lausuma (s. 122).

Hallitus piti toimenpidekertomuksessaan vuodelta 2002 esitetyillä perusteilla asiaa loppuun käsiteltynä tuolloin päättyneen vaalikauden osalta. Perustuslakivaliokunta katsoi kertomuksen tuolloisen selostuksen asianmukaiseksi, mutta piti kuitenkin tarpeellisena, että kerto-

muksessa myös jatkossa selostetaan näihin lausumiin liittyviä uusia toimenpiteitä.

Oikeusministeriön tarkoitus on käsiteltävänä olevan kertomuksen mukaan ollut asettaa vuoden 2004 alussa toimikunta arvioimaan vaalitoimikunta 2000:n mietinnön pohjalta, miten suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa voitaisiin parantaa, ja tekemään arvion perusteella mahdolliset ehdotukset. Toimikunnan määräaika on vuoden 2005 keväällä.

Toimenpidekertomuksessa on vastaisuudesakin aiheellista tehdä selkoa näihin lausumiin liittyvistä uusista toimenpiteistä.

*Säädöskokoelma ja säädöstietopankki.* Hallituksen esitykseen HE 174/1999 vp liitetyn lausuman (s. 124) mukaan arvonlisäverolakia on tulkittava niin, että Suomen säädöskokoelmaa pidetään laissa tarkoitettuna verovapaana aikakauslehtenä. Toinen lausuma koskee arvonlisäverolain selkeyttämistä ja täydentämistä siten, että Suomen säädöskokoelma ja valtiopäiväasiakirjat ovat arvonlisäverosta vapaita painotuotteita.

Hallitus ei pidä perusteltuna laajentaa tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien verovapautta lainsäädäntöteitse. Perustuslakivaliokunta korosti hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 2001 antamassaan mietinnössä Suomen säädöskokoelman ja valtiopäiväasiakirjojen erityisluonnetta virallisjulkaisuina ja piti tästä syystä tarpeellisena vielä arvioida niiden arvonlisäverotuksellista asemaa. Valiokunta katsoi, että hallituksen piirissä tulee tehdä tällainen selvitys ja saattaa se tiedoksi valiokunnalle; valiokunta lisäksi piti näiden lausumien edelleen selostamista toimenpidekertomuksessa tarpeettomana, kunhan kyseinen selvitys on saatu (PeVM 12/2002 vp, s. 3/I). Valiokunta toisti tämän kantansa käsitellessään hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2002 (PeVM 5/2003 vp, s. 2/II). Koska selvitystä ei ole vielä käsitelty valiokunnalle, lausumia ja niihin liittyviä toimenpiteitä on tarpeen selostaa jatkossakin.

*Ahvenanmaan itsehallinto.* Hallituksen esitykseen HE 18/2002 vp liitetyn lausuman (s. 130)

mukaan hallituksen tulee yhdessä Ahvenanmaan maakunnan kanssa selvittää kiireellisesti tarve muuttaa itsehallintolain säännöksiä presidentin veto-oikeuden käyttämisen perusteista siltä osin kuin kysymys on maakuntalakien suhteesta kansainvälisten sopimusten ja EY:n säädösten asettamiin vaatimuksiin ja antaa itsehallintolain muuttamisesta tältä osin esitys. Samaa hallituksen esitykseen liittyvän toisen lausuman mukaan hallituksen tulee selvittää tarve ja mahdollisuudet siirtää itsehallintolain 19 §:ssä säädetyn erityistehtävän hoitaminen korkeimmalta oikeudelta muulle riippumattomalle lainkäyttöelimelle.

Toimenpidekertomuksesta ilmenee, ettei hallitus ole pitänyt mahdollisena valmistella uutta esitystä itsehallintolain muuttamisesta ennen kuin kertomuksessa mainittuun esitykseen perustuva itsehallintolain muutos on hyväksytty myös maakuntapäivillä. Itsehallintolain 19 §:ään perustuvan valvontajärjestelmän uudistamiseen ei hallituksen mielestä tulisi ryhtyä ilman perusteellista selvitystä. Hallituksen on tarkoitus päättää selvitystyöstä, kun kertomusta laadittaessa vielä vireillä ollut esitys itsehallintolain muuttamisesta on hyväksytty.

Toimenpidekertomuksen selostus on asianmukainen. Kertomuksessa tarkoitetun esityksen tultua sittemmin hyväksytyksi ovat hallituksen mainitsemat esteet näissä lausumissa edellytetyn selvitystyön aloittamiselle poistuneet. Hallituksen on vastaisuudessaakin tarpeen tehdä kertomuksessa selkoa lausumiin liittyvistä uusista toimenpiteistä.

*Juhlapyhiä koskeva erityissääntely.* Hallituksen esitykseen HE 249/2001 vp liitettyssä lausumassa (s. 143) eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, millaista juhlapyyhiä koskevaa erityissääntelyä tarvitaan perusoikeussäännöksistä muodostuvat lähtökohdat huomioon ottaen.

Kertomuksessa todetaan juhlapyhäsääntelyn ulottuvan useamman ministeriön toimialalle. Hallituksen tarkoitus on käynnistää lausumassa edellytetty selvitystyö ministeriöiden yhteistyönä, kunhan huvikieltosäännöksen kumoamisen vaikutuksista on saatu riittävästi kokemuksia.

Toimenpidekertomuksessa on aiheellista tehdä vastaisuudessaakin selkoa lausumaan liittyvistä toimenpiteistä.

*Euroalueen laajennus ja EMU-selvitykset.* Valiokunta yhtyy kertomuksessa esitettyyn kantaan, jonka mukaan valtioneuvoston selonteon VNS 4/1997 vp käsittelyn yhteydessä hyväksytyt lausumat (s. 160—161) eivät enää aiheuta toimenpiteisiin. Lausumissa tarkoitetun kaltaiset asiat ja selvitykset toimitetaan eduskunnan käsiteltäväksi Euroopan unionin asioiden käsittelystä ja eduskunnan tietojensaantioikeudesta annettujen perustuslain säännösten mukaisesti.

### **Erikoisvaliokuntien lausunnot**

Erikoisvaliokunnat ovat perustuslakivaliokunnalle antamissaan lausunnoissa yleensä arvioineet toimialansa osalta eduskunnan aikaisempia lausumia. Joissakin lausunnoissa on lisäksi käsitelty erityisteemoja. Perustuslakivaliokunta ei ole käsitellyt yksityiskohtaisesti erikoisvaliokuntien lausumista esittämiä näkökohtia eikä muutoinkaan erikoisvaliokuntien lausuntoja. Perustuslakivaliokunta kuitenkin ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*), jossa edellytetään hallituksen ottavan asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset, jotka ovat tarkoitetut hallituksen huomioon otettaviksi, ja muitakin seikkoja koskevat lausumat, jotka vaativat hallituksen toimenpiteitä.

### **Päätösehdotus**

Perustuslakivaliokunta ehdottaa,

*että tämä mietintö lähetetään tiedoksi hallitukselle ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).*

**Valiokunnan lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että liitteinä oleviin lau-*

*suntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.*

Helsingissä 24 päivänä helmikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok  
jäs. Leena Harkimo /kok  
Roger Jansson /r  
Annika Lapintie /vas  
Outi Ojala /vas  
Reino Ojala /sd  
Klaus Pentti /kesk

Markku Rossi /kesk  
Simo Rundgren /kesk  
Arto Satonen /kok  
Seppo Särkiniemi /kesk  
Ilkka Taipale /sd  
Astrid Thors /r  
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.